

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

KWIECIEŃ 2016

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Waldemar Sochaczewski (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Maria Zwolińska
Tadeusz Chrościcki
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU MLEKA:

Jadwiga Seremak-Bulge

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 5,64

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

25 lat badań rynkowych w Polsce <i>prof. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge</i>	3
Reasumpcja	4
Summary	6
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	8
II. Produkcja mleka <i>prof. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge</i>	9
III. Przetwórstwo mleka <i>prof. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge</i>	16
IV. Spożycie mleka i jego przetworów <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	20
V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami <i>dr inż. Piotr Szajner</i>	25
VI. Interwencja na rynku mleka <i>mgr inż. Joanna Sych-Winiarek</i>	32
VII. Ceny <i>prof. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge</i> <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	35
Aneks	45

25 LAT BADAŃ RYNKOWYCH W POLSCE

Oddajemy do rąk czytelników jubileuszowy 50 numer Rynku Mleka. Minęło bowiem 25 lat od rozpoczęcia analiz rynkowych przez Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB w 1991 r. Po dziesięcioleciach gospodarki centralnie sterowanej rozdrobnione polskie rolnictwo oraz słabe ekonomicznie przedsiębiorstwa zajmujące się skupem płodów rolnych i przetwórstwem żywności, którym nagle przyszło funkcjonować na wolnym rynku poszukiwały przede wszystkim informacji o aktualnych oraz przyszłych cenach. W gospodarce rynkowej dostęp do rzetelnej i aktualnej informacji jest bowiem niezbędnym warunkiem ograniczenia ryzyka cenowego, które zawsze towarzyszy podejmowanym decyzjom. Budowa publicznego systemu informacji rynkowej była więc jednym z najpilniejszych zadań stojących przed Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) oraz instytucjami odpowiedzialnymi za politykę rolną oraz jej stosowanie. Sprawnie działający publiczny system informacji rynkowej, finansowany przez państwo, stanowić powinien podstawę ograniczania ryzyka cenowego metodami rynkowymi.

Pionierem w tej dziedzinie był Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, który z inicjatywy MRiRW oraz Agencji Rynku Rolnego (ARR) rozpoczął współpracę z Economic Research Service USDA (Ministerstwo Rolnictwa Stanów Zjednoczonych) w zakresie opracowywania raportów rynkowych typu outlook analizujących sytuację na podstawowych rynkach rolnych. W Instytucie utworzono Zakład Badań Rynkowych, na czele którego stanął prof. dr hab. Jan Małkowski, który jako jeden z nielicznych polskich naukowców prowadził badania rynkowe, w tym przede wszystkim

na newralgicznym rynku wieprzowiny i wołowiny. Doświadczenie i wiedza prof. J. Małkowskiego z zakresu analiz rynkowych, w tym zwłaszcza znajomość teoretycznych podstaw „cyklu świńskiego” były bezcenne dla budowy zespołu analityków rynkowych i przygotowania raportów rynkowych na wysokim poziomie.

Pierwsze trzy raporty dotyczące rynku zbóż, rynku mleka oraz rynku mięsa (obejmującego rynek wieprzowiny, wołowiny i baraniny) zostały przygotowane przez pracowników Zakładu Badań Rynkowych IERiGŻ we współpracy z ekspertami amerykańskimi i opublikowane w 1991 r. W roku następnym analizami objęto następne rynki ważne dla polskiego rolnictwa, a więc rynek: środków produkcji i usług dla rolnictwa, drobiu i jaj, rzepaku i roślin oleistych, ziemniaka, cukru, owoców i warzyw. W uznaniu znaczenia badań rynkowych dla rolnictwa i gospodarki żywnościowej pracownicy Zakładu Badań Rynkowych kierowanego przez prof. dr hab. Jana Małkowskiego wraz ze współpracownikami ze Stanów Zjednoczonych zostali uhonorowani w 1993 r. zespołową nagrodą I stopnia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej za stworzenie podstaw i uruchomienie systematycznych analiz głównych rynków rolnych oraz wdrożenie ich wyników do systemu informacji ekonomicznej i rynkowej.

W kolejnych latach pod wpływem potrzeb szeroko rozumianego Centrum i rozwijającego się przemysłu rolno-spożywczego listę opracowywanych raportów rynkowych rozszerzono o rynek pasz, handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi oraz popyt na żywność.

W zakładzie Polityki Społecznej i Regionalnej rozpoczęto opracowywanie raportów dotyczących rynku ziemi. W ostatnich latach analizami rynkowymi objęto rynek ryb, rynek artykułów alkoholowych oraz rynek tytoniu.

Podkreślić w tym miejscu trzeba, że w analizach rynkowych przygotowywanych przez ZBR IERiGŻ-PIB nacisk kładziony jest na wszechstronne przedstawienie sytuacji podaży-popytowej, jej przyczyn i wpływu na poziom cen, zwłaszcza w przyszłym cyklu produkcyjnym. O ich jakości decydują przede wszystkim wszechstronność analiz, pełne wyjaśnienie zależności przyczynowo-skutkowych, obiektywizm, rzetelność i terminowość. Wymaga to głębokiej znajomości branży, dostępu do różnorodnych informacji, wysokich umiejętności analitycznych i ciągłego śledzenia tego co dzieje się zarówno na rynku krajowym jak i w otoczeniu bliższym i dalszym. Podstawą analiz rynkowych są informacje statystyczne, dające szanse najpełniejszego uwzględnienia zmian ilościowych zarówno po stronie popytu jak i podaży, oraz skomplikowanych zależności przyczynowo-skutkowych. Oczywiście są one wzbogacane znajomością bieżących informacji. Dzięki tym cechom raporty opracowywane w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB zdobyły uznanie odbiorców, są cenionym składnikiem systemu publicznej informacji rynkowej i źródłem informacji zarówno dla centrum rządowego, samorządowych organizacji branżowych, uczestników rynku tworzących własne systemy informacyjne niezbędne dla skutecznego zarządzania firmą, a także studentów oraz licznych pracowników naukowych zajmujących się rolnictwem.

Krajowy rynek mleka w 2015 r. znajdował się pod wpływem pogarszającej się koniunktury na światowym rynku, którą pogłębiało rosyjskie embargo na import żywności z Unii Europejskiej oraz niektórych innych krajów, a także destabilizacja polityczno-gospodarcza w rejonie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Dekoniunktura na światowym rynku przetworów mlecznych pogłębiła się na początku 2016 r., co ilustruje obliczany przez FAO indeks cen, który zmalał do poziomu z lat 2006-2007. Malejące wraz ze spadkiem cen światowych ceny uzyskiwane w polskim eksporcie znalazły wyraz przede wszystkim w obniżce cen skupu mleka oraz cen zbytu przetworów mlecznych. Skup mleka nadal dynamicznie rośnie, mimo znacznie niższych cen płaconych rolnikom za dostarczone mleko. Wprawdzie w 2015 r. jego dynamika była wyraźnie mniejsza niż w 2014 r. (2,9% wobec 7,1% przed rokiem), ale na początku 2016 wyraźnie przyspieszyła. W pierwszym kwartale br. skup mleka wzrósł o 9,8% do 2663 mln l, w konsekwencji wcześniejszych przygotowań do likwidacji kwot mlecznych. Ocenia się, że produkcja mleka wzrosła w 2015 r. o 0,8% i przekroczyła 12,7 mld l

(13,1 mld kg) wyłącznie pod wpływem wzrostu wydajności krów użytkowanych mlecznie (o 3,7% do 5722 l, tj. 5890 kg).

Dynamika redukcji pogłowia krów użytkowanych mlecznie podniosła się w drugim półroczu 2015 r. do 5,1%, głównie pod wpływem niskich cen oraz spadku opłacalności produkcji. Do spadku opłacalności chowu była mlecznego przyczyniły się także wysokie opłaty za rekordowe przekroczenie indywidualnych kwot mlecznych przez najbardziej efektywnych producentów, którzy zbyt wcześnie rozpoczęli przygotowania do ich likwidacji (ponad 66 tys. gospodarstw). Pewien negatywny wpływ wywarła także susza obniżając lokalnie zbiory pasz gospodarskich. Pogorszenie opłacalności produkcji mleka przyspieszyło decyzje najmniejszych i najmniej efektywnych producentów o likwidacji krów i zahamowało rozwój producentów najbardziej ekspansywnych. Pogłowia krów mlecznych w końcu 2015 r. zmalało do ponad 2134 tys. szt. W 2016 r. restrukturyzacja zaplecza surowcowego mleczarstwa będzie kontynuowana, a pogłowia krów użytkowanych mlecznie będzie nadal spadać, choć z mniejszą dy-

namiką. W końcu roku może ono wynieść około 2080 tys. szt., jeśli koniunktura na światowym rynku nie będzie pogłębiać się. W przeciwnym razie spadek pogłowia krów mlecznych może być nie mniejszy niż w 2015 r.

Wskaźnik samowystarczalności sektora mlecznego wzrósł w 2015 r. do 121,8% pod wpływem ograniczonego popytu krajowego i wzmożonego eksportu, niezbędnego aby nie dopuścić do pogłębienia nierównowagi na rynku wewnętrznym. Bilansowe spożycie mleka (wraz z mlekiem zużytym do produkcji masła) wzrosło w 2015 r. o 0,7% do 10,2 mld kg, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 266 kg. Wpłynęło na to większe zużycie masła, które wzrosło do 4,4 kg/mieszkańca, przy stabilizacji konsumpcji nabiału (205 kg/mieszkańca). Większe spożycie masła miało swoją przyczynę przede wszystkim w bezwzględny spadek jego cen. Przyczyną zahamowania wzrostu spożycia nabiału była natomiast substytucja taniejacymi artykułami mięsnymi. Nie zmieniła się praktycznie konkurencyjność nabiału w stosunku do całej żywności oraz produktów mięsnych. Staniało natomiast masło w relacji do

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. ton)¹

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015 ^{a)}	2016 ^{b)}	2017 ^{b)}
Produkcja ogółem	12685	12736	13003	13103	13115	13360
w tym mleka krowiego	12659	12710	12976	13076	13088	13330
Import ^{c)}	979	1454	1709	1587	1600	1500
Razem do dyspozycji	13664	14189	14712	14690	14715	14860
Eksport ^{c)}	3274	3409	3968	3958	4000	4200
Na pasze	578	544	594	515	515	515
Na spożycie	9812	10236	10150	10218	10200	10145
w tym samozaopatrzenie	1659	1647	1441	1390	1029	1030
Razem rozchody	13664	14189	14712	14690	14715	14860
Samowystarczalność^{d)} (%)	121,8	117,9	120,8	121,8	122,1	125,1

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Dane nieostateczne.

^{b)} Prognoza IERIGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako stosunek produkcji do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERIGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

tłuszczów, zwłaszcza roślinnych. Masło należało bowiem w 2015 r. do najszybciej taniejących tłuszczów.

Głęboki spadek cen uzyskiwanych w eksporcie spowodował, że pomimo większych dostaw mleka do mleczarni spadła produkcja przede wszystkim pełnego i chudego mleka w proszku (o 8,6% do prawie 200 tys. t w średnich i dużych przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 50 osób). Zmniejszono także produkcję serów dojrzewających (o 0,4%), pleśniowych i proszkowanych (o 11,5%) oraz topionych (o 7,9%). Wzrosła natomiast produkcja serów twarogowych (o 3,5%). W efekcie całkowita produkcja serów była o 1,6% większa, mimo trudności z eksportem spowodowanych rosyjskim embargiem. Produkcja serwatki ogółem zmalała o 4,4%, podczas gdy produkcja serwatki suszonej została zwiększona o 3,6%. Zmalała też produkcja śmietany (o 5,5%) oraz jogurtów o 2,8%. Przy zwiększonej o 4,6% produkcji pozostałych napojów mlecznych, całkowita produkcja fermentowanych napojów mlecznych wzrosła więc nieznacznie (o 0,1%). Zwiększono natomiast produkcję masła (o 8,6%), przy zmniejszonej jednak o 22,8% produkcji tłuszczów mlecznych o zawartości co najmniej 39% tłuszczu mlecznego oraz bezwodnego tłuszczu mlecznego (o 7,2%). Większa była także produkcja mleka i śmietany skondensowanej (o 4,6%) oraz mleka płynnego (o 8,8%). O tak dużym wzroście produkcji mleka płynnego przez przemysł mleczarski zdecydowało prawie 17% zwiększenie produkcji tzw. mleka przerzutowego odsprzedawanego innym mleczarniom do dalszego przerobu, które wobec zmniejszonego popytu sprzedawano po bardzo niskich cenach w kraju lub na eksport. Produkcja mleka płynnego

sprzedawanego odbiorcom końcowym została zwiększona tylko o 2,6%.

Skutki pogarszającej się koniunktury na światowym rynku były widoczne przede wszystkim w niższych cenach skupu mleka (o 17,3% do 113,40 zł/100 l średnio w roku) oraz cenach zbytu (o 9,1%). Pozwoliło to poprawić rentowność przetwórstwa mleka i produkcji serów, która w roku poprzednim znacznie pogorszyła się pod wpływem wysokich kosztów surowcowych. Pomimo 9,6% spadku wartości sprzedaży przemysłu mleczarskiego w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. zysk brutto wzrósł o 11,7% do 451 mln zł. Poprawiły się wszystkie wskaźniki rentowności, które zbliżyły się do poziomu z 2012 r., choć były gorsze niż w bardzo dobrym pod tym względem 2013 r. Nieco pogorszyła się jednak tradycyjnie wysoka płynność finansowa, a niewielka poprawa udziału firm rentownych w ogólnej ilości firm świadczy, że wiele mleczarni, nie tylko małych nadal znajduje się w trudnej sytuacji finansowej. Stanowić to powinno impuls do przyspieszenia procesów konsolidacji, które dotychczas przebiegają bardzo wolno. Zbyt wolno następuje także poprawa efektywności przetwórstwa. Spadek zatrudnienia w 2015 r. był mniejszy niż w latach poprzednich, co przy zmniejszeniu wartości sprzedaży skutkowało zmniejszeniem wydajności pracy i wzrostem kosztów pracy. Pozytywnym symptomem jest jednak to, że wartość inwestycji mimo trudnego rynku wzrosła i znacząco przekracza wartość odpisów amortyzacyjnych.

Wyraźnie pogorszyły się wartościowe wyniki handlu zagranicznego artykułami mleczarskimi. Przy praktycznie niezmiennym wolumenie eksportu

wynoszącym prawie 4 mld kg ekwiwalentu mleka surowego (liczonego wraz z serwatką) oraz mniejszym o 7,1% wolumenie importu, wartość dodatniego salda zmalała w 2015 r. w porównaniu z 2014 r. o 23,4% do prawie 850 mln EUR. Głęboki spadek cen transakcyjnych spowodował, że wartość eksportu zmalała w tym czasie o 14,6% do 1634 mln EUR, a wartość importu o 2,6% do ok. 785 mln EUR. Niskie ceny i utrudnienia administracyjne związane z rosyjskim embargiem spowodowały znaczące zmiany w strukturze geograficznej oraz towarowej eksportu. Zwiększył się udział UE kosztem Wspólnoty Niepodległych Państw oraz zmniejszył się udział półproduktów na rzecz produktów finalnych, o większej wartości dodanej. Wyjątkiem był zwiększony eksport mleka płynnego i śmietany, w większości przeznaczanego do dalszego przerobu.

W 2016 r. wolumen obrotów handlowych może utrzymać się na ubiegłorocznym poziomie, a jego wartość może być podobna, jeśli koniunktura na świecie nie będzie się pogarszać. Zmuszać do tego będą nadwyżki podaży, jednakże niskie ceny nadal będą barierą dla przyspieszenia dynamiki. Ocenia się, że w całym 2016 r. wartość eksportu sektora mleczarskiego może wynieść 1660 mln EUR, a importu 780 mln EUR. Dodatkowo saldo wyniesie więc 880 mln EUR i będzie nieco większe niż w 2015 r. Wolumen eksportu prawdopodobnie wyniesie 4 mld l ekwiwalentu mleka surowego, a importu ok. 1,6 mld l. Eksport netto wzrośnie więc do 2,4 mld l ekwiwalentu mleka surowego, co stanowić będzie 18,2% globalnej produkcji mleka w Polsce lub 22,6% mleka skupionego przez przemysł mleczarski.

SUMMARY

In 2015, the national milk market was under the influence of the deteriorating economic situation in the world market, which was further worsened by the Russian embargo on the import of food from the European Union and some other countries, as well as the economic and political destabilisation in the Middle East and North Africa. The recession in the world market of dairy products increased at the beginning of 2016, as illustrated by the FAO price index, which decreased to the level of 2006-2007. The Polish export prices, which have been declining along with a decline in the world prices, were reflected primarily in a reduction in the milk purchase prices and in the selling price of dairy products. Milk purchase is still growing dynamically, despite the significantly lower prices paid to farmers for milk they deliver. Admittedly, in 2015, the growth rate was clearly lower than in 2014 (2.9% against 7.1% in the year before), but at the beginning of 2016 it accelerated visibly. In the first quarter of this year, milk purchase increased by 9.8% to 2,663 million litres, as a consequence of previous preparations for abolishing milk quotas. It is estimated that the production of milk increased in 2015 by 0.8% and

exceeded 12.7 billion litres (13.1 billion kg) only under the influence of the increased milk yield of dairy cows (3.7% to 5,722 litres, i.e. 5,890 kg).

The rate of a reduction in the number of dairy cows rose in the second half of 2015 to 5.1%, mainly due to the low prices and a decline in the profitability of production. What also contributed to a decline in the profitability of rearing dairy cattle were high fees for the record-breaking exceedance of individual milk quotas by the most efficient producers, who started preparing too early for abolishing those quotas (more than 66,000 holdings). Some negative effect was also exerted by drought which reduced locally the harvest of livestock feed. The deterioration in the profitability of milk production accelerated the decisions of the smallest and least efficient producers to liquidate cows and impeded the development of the most expansive producers. The number of dairy cows at the end of 2015 decreased to more than 2,134 thousand head. In 2016, the restructuring of the raw material base of the dairy industry will continue, and the number of dairy cows will continue to decrease, though at a lower rate. At the end

of the year it may be about 2,080 thousand head, provided that the economic situation in the world market does not deteriorate. Otherwise, the decline in the number of dairy cows may be not lower than in 2015.

The self-sufficiency ratio of the milk sector increased in 2015 to 121.8% under the influence of the limited domestic demand and increased export, which is necessary to prevent the imbalance in the internal market from deepening. The milk consumption (including milk used to produce butter) increased in 2015 by 0.7% to 10.2 billion kg, and per capita it amounted to 266 kg. This affected the increased butter consumption which rose to 4.4 kg per capita, with the stabilisation of consumption of dairy products (205 kg per capita). The higher butter consumption was determined mainly by an absolute decline in butter prices. A reason for inhibiting the growth in the consumption of dairy products was substitution with cheapening meat products. The competitiveness of dairy products in relation to whole food and meat products has virtually not changed. On the other hand, butter became cheaper in relation to fats, espe-

Table 1
Balance of milk (in thousand tonnes)¹

Specification	2012	2013	2014	2015 ^{a)}	2016 ^{b)}	2017 ^{b)}
Total production	12685	12736	13003	13103	13115	13360
including cow milk	12659	12710	12976	13076	13088	13330
Import ^{c)}	979	1454	1709	1587	1600	1500
To be disposed of in total	13664	14189	14712	14690	14715	14860
Export ^{c)}	3274	3409	3968	3958	4000	4200
For feed	578	544	594	515	515	515
For consumption	9812	10236	10150	10218	10200	10145
including self-supply	1659	1647	1441	1390	1029	1030
Expenditure in total	13664	14189	14712	14690	14715	14860
Self-sufficiency^{d)} (%)	121.8	117.9	120.8	121.8	122.1	125.1

¹ Relative figures (ratios, percentages) in the entire report have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to rounding of the data, in some cases the sums of components may differ from provided values in total.

^{a)} Incomplete data.

^{b)} IAFE-NRI forecast.

^{c)} The export and import volume has been calculated using the dry weight ratios, in accordance with Chapter V.

^{d)} Calculated as a ratio of production to internal consumption (consumption plus feed consumption).

Source: Calculations of the IAFE-NRI based of the CSO and MF data.

cially vegetable ones. In 2015, butter was one of fats whose price decreased fastest.

A deep decline in the export prices was a reason for which, despite the larger supplies of milk to dairies, the production of primarily whole and skimmed milk powder decreased (by 8.6% to almost 200,000 tonnes in medium-sized and large enterprises employing at least 50 persons). Also the production of ripening (by 0.4%), blue and powdered (by 11.5%) and processed (by 7.9%) cheese was reduced. However, the production of curd cheese increased (by 3.5%). As a result, the total production of cheese was by 1.6% higher, despite the difficulties with the export caused by the Russian embargo. The total production of whey decreased by 4.4%, while the production of dried whey increased by 3.6%. Also, the production of cream (by 5.5%) and yoghurt (by 2.8%) decreased. While the production of other milk drinks increased by 4.6%, the total production of fermented milk drinks slightly increased (by 0.1%). On the other hand, the production of butter increased (by 8.6%), however, the production of milk fats with the fat content of at least 39% decreased by 22.8% and that of anhydrous milk fat by 7.2%. Larger was also the production of condensed milk and cream (by 4.6%) and of liquid milk (by 8.8%). Such a big increase in the production of liquid milk by the dairy industry was determined by the growth, by almost 17%, in the production of so-called transfer milk resold to other dairies for further processing, which, due to the diminished demand, was sold at very low prices at home or for export. The production of liquid milk sold to end users was increased by 2.6% only.

The effects of the deteriorating economic situation in the world market were visible primarily in the lower milk purchase prices (by 17.3% to PLN 113.40/100 l on average in the year) and in the selling prices (by 9.1%). This allowed to improve the profitability of the processing of milk and production of cheese, which in the previous year deteriorated significantly due to high raw material costs. Despite a decline by 9.6% in the sales value of the dairy industry in 2015, when compared to 2014, gross profit increased by 11.7% to PLN 451 million. All profitability indexes improved and became closer to the level of 2012, although there were worse than in 2013 which was very good in those terms. However, the traditionally high financial liquidity slightly deteriorated, and a small improvement in the share of profitable companies in the total number of companies proves that many dairies, not only small ones, are still in a difficult financial situation. This should constitute an impetus to accelerate the consolidation processes, which so far have proceeded very slow. Too slow is also an improvement in the efficiency of processing. A decline in employment in 2015 was lower than in the previous years, which along with the reduced sales value resulted in a decline in the labour productivity and an increase in labour costs. A positive sign, however, is that despite the difficult market the value of investments increased and significantly exceeds the value of depreciation write-offs.

The value results of foreign trade in dairy products clearly deteriorated. With the virtually unchanged export volume amounting to almost 4 billion kg of raw milk equivalent (calculated together with

whey) and the import volume lower by 7.1%, the value of the positive balance was reduced in 2015, when compared to 2014, by 23.4% to nearly EUR 850 million. A deep decline in transaction prices was a reason for which the export value at that time decreased by 14.6% to EUR 1,634 million, and the import value – by 2.6% to EUR 785 million. The low prices and administrative difficulties related to the Russian embargo resulted in significant changes in the geographical and commodity structure of the export. The EU share increased, at the expense of the Commonwealth of Independent States, and the share of semi-finished products decreased to the benefit of finished products, with greater added value. The exception was the increased export of liquid milk and cream, intended mostly for further processing.

In 2016, the trade volume may remain at the last year's level, and its value may be similar if the economic situation in the world does not deteriorate. This situation will be forced by supply surpluses, however, the low prices will still be a barrier to accelerating the growth rate. It is estimated that throughout 2016, the export value of the dairy sector may amount to EUR 1,660 million, and the import value – EUR 780 million. Therefore, the positive balance will be EUR 880 million and will be slightly higher than in 2015. The export volume will probably amount to 4 billion litres of raw milk equivalent and the import volume – about 1.6 billion litres. The net export will then increase to 2.4 billion litres of raw milk equivalent, which will account for 18.2% of the global production of milk in Poland or 22.6% of milk purchased by the dairy industry.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukażą się:

1. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (43) • kwiecień 2016,
2. Rynek ryb (24) • kwiecień 2016,
3. Rynek zbóż (50) • maj 2016,
4. Rynek drobiu (49) • maj 2016,
5. Rynek mięsa (50) • maj 2016,
6. Rynek rzepaku (49) • maj 2016,
7. Rynek cukru (43) • czerwiec 2016,
8. Rynek wyrobów tytoniowych (4) • czerwiec 2016,
9. Rynek owoców i warzyw (48) • czerwiec 2016,
10. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (44) • wrzesień 2016,
11. Rynek mleka (51) • wrzesień 2016,
12. Rynek pasz (38) • wrzesień 2016.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2016 r. (2 numery) wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-2673

CENA 21 ZŁ

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2016 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>